

2022_Anul AGÂRBICEANU (XXV): românul e greu de pornit?

- critica de sine! - să mulțumește cu rolul de Sămănător?

- arma cea nouă, a culturii! - în veci pomenirea lui?

Păcatul cel mai mare al d-lui Agârbiceanu ...
În acest punct trebuie să fie mai aspră critica de sine însuși a acestui tânăr ... N. Iorga
1905: ...cel mai talentat dintre prozatorii ardeleni în viață!
Nicolae Agârbiceanu
lăsând în satul său amintirea unui primar și curator bisericesc de-o cinste rară?
Repausat în DOMNUL Ana Agârbiceanu 1862 - 1932
Niculae Agârbiceanu 1856 - 1931

Anul Agârbiceanu Anul tinerilor oțeliți!

Someș Odorhei

Fundațiunea Șuluțiu

2022 **Românul e greu de pornit, că de lăsat se lasă ușor?** **2022**

șagunism - tribunism

În revista „Sămănătorul” nr. 37 (1905) a apărut „Cronica” istoricului N. Iorga; continuăm reproducerea: «Păcatul cel mai mare al d-lui Agârbiceanu e sîngăcia. Cele mai multe povestiri n’au în ele chiag și nu-și află singure granițele, ci ori n’ajung, ori întrec. În acest punct trebuie să fie mai aspră critica de sine însuși a acestui tânăr. Una singură dintre nuvelele de astăzi ale lui n’are acest păcat: „Plutașii”, și povestea înduioșată a oamenilor muntelui prădat de „industria mare” a Evreilor, cari duc pe plutele lor, muncind din greu, această pradă, și sînt storși la rîndul lor, prin otrava rachiului, de aceeași prădalnici, cari ucid ast-fel frumuseța în oameni ca și în locuri, e de sigur cea mai bine cumpănită și mai întregă din această carte ardeleană „De la Țară”, pe care o salutăm călduros, cu urări pentru scriitorul ei». În revista „Luceafărul” nr. 18 din 1905, dr. Sextil Pușcariu prezintă în rubrica „Foi răzlețe” cartea „Dela Țară”, lansată în același timp cu volumul de poezii a lui Octavian Goga: «Din cele două volume anunțate, cu cari institutul de editură „Luceafărul” începe seria de publicații: *Poeziile* dlui O. Goga și *Proza* dlui Agârbiceanu, cel din urmă a apărut tipărit cu o eleganță care face cinste noului stabiliment tipografic. Prin editarea scrierilor lor, revista aceasta face un act de recunoștință față de cei doi scriitori, cari, prin operele lor, au susținut-o în zile grele și-au ridicat-o la vaza ei de azi. D-l Agârbiceanu e cel mai talentat dintre prozatorii ardeleni în viață și scrierile sale se leagă de-adreptul acolo, unde se rupsese firul, prin trecerea dlui I. Slavici în Țară și prin moartea prea timpurie a lui Niță Popovici-

Bănăţeanul. Numele lui nu mi-s'a întipărit de mult. De câteva poezii cu versuri lungi abia îmi aduc aminte. Dar îmi amintesc foarte bine plăcerea cu care am cetit, - vor fi vre-o doi ani, - novela sa **Mistreţul**. Atunci am trimis redacţiunii acestei reviste o scrisoare, în care i-am prorocit că dl A. va deveni prozatorul mult aşteptat al *Lucafărului*, părîndu-mi-se că între ceilalţi români ai noştri, diletanţi destul de dibaci, el singur întruneşte calităţile unui artist. Şi nu cred să mă fi înşelat. Eu unul cel puţin, de câte-ori primeam un număr nou al *Lucafărului*, îi căutam numele în sumar cu acelaşi interes cu care deschideam *Sămănătorul* pentru novela dlui Sadoveanu, descoperind la amîndoi în fiecare lucrare, nouă calităţi. Există şi o oarecare înrudire între aceşti doi scriitori, care nu se mărgineşte la subiectele alese. **Atît doar că Moldoveanul e mai ndrăzneţ, mai avîntat şi mai ingenios**, condeii său e mai într'aripat decît al Ardeleanului, care **dela fire e mai greoiu şi mai îndesat la vorbă, mai dibuitor în expresie**, dar, în acelaşi timp, **de multe ori mai profund, lovind mai de-adreptul cuiul în cap**. (...) Noi, care pînă acum am avut ocazie să recomandăm cititorilor noştri aproape numai cărţi venite de dincolo de munţi, sîntem fericiţi, că putem acuma s'o facem şi cu un scriitor dela noi. Ne bucurăm mai întîi că avem şi noi **un prozator care promite a deveni un artist mare**, iar în rîndul al doilea, ne bucurăm că acest scriitor află în viaţa românească subiecte de inspiraţie, că nu caută să fie dintre cei cari preamăresc viaţa nouă, ci **să mulţumeşte cu rolul de Sămănător pe cîmpii scumpe nouă**. Dr. S.P.»

Pe urmele familiei Agârbiceanu, am descoperit casa unde a locuit în comuna Someş-Odorhei (jud. Sălaj), indicată de prof. Ghiurco Marius-Sergiu, directorul Şcolii Gimnaziale „**Vasile Lucăcel**”. Nu există o placă memorială, dar cu sprijinul domniei sale semnalăm cititorilor *Tribunei*, clădirile *fundaţiunii Şuluşiu* (casa şi grajdul), în care a stat familia Agârbiceanu. Nu se cunoaşte perioada în care Nicolae Agârbiceanu şi soţia Ana au stat în localitate, cunoscându-se faptul că de la 1 noiembrie 1902 întreaga familie s-a mutat aici, pentru ca la 1 noiembrie 1905, Nicolae Agârbiceanu să rămână un simplu „**vigil controlor**”.

Din „*Biobibliografia*” acad. Dimitrie Vatamaniuc aflăm că tatăl scriitorului s-a stins din viaţă la 18 mai 1931 (fiind născut în 27 ianuarie 1857). Despre mama scriitorului, „*Biobibliografia*” nu relatează informaţii privind decesul. Pentru a completa informarea, am apelat la preotul greco-catolic al comunei Cenade, părintele Ştefan Breaz punându-ne la dispoziţie imagini cu crucile părinţilor - din cimitirul din Cenade - aici fiind îngropaţi ambii părinţi. De pe crucea mamei, Ana Agârbiceanu, aflăm că s-a născut în 1862 şi a decedat în 1932, la un an după decesul lui Nicolae Agârbiceanu. Cunoscând pasiunea scriitorului pentru viaţa în natură - pe care a dus-o în copilărie -, am cercetat şi colecţia publicaţiei „**UNIREA**”, care apărea săptămînal la Blaj (sîmbăta), ca „**foaie bisericească politică**”. În 1931, la 6 iunie, în nr. 23, la rubrica „**Ştiri mărunte**”, apărea o ştire relevantă despre tatăl scriitorului: «†**Nicolae Agârbiceanu, tatăl pînă. Ion Agârbiceanu, s'a stins în 18 Maiu la vârsta de 74 de ani, în Cenade, lăsînd în satul său amintirea unui primar şi curator bisericesc de-o cinste rară, iar la mitropolie amintirea unui brigadier şi administrator-model a pădurilor şi moşilor fundamentale. - În veci pomenirea lui!**». Este singura informaţie care atestă faptul că familia Agârbiceanu a revenit în Cenade, desfăşurînd o amplă activitate în comunitatea locală. Nu se cunoaşte anul cînd familia a revenit „acasă” - în Cenade - şi nici activitatea lui Nicolae Agârbiceanu, ca primar!

Un episod important în viaţa tinerilor scriitori - care s-au întîlnit şi au colaborat la „**Lucafărul**”, în primul deceniu al începutului de secol -, l-a reprezentat relaţia lor cu Asociaţiunea ASTRA, Ion Agârbiceanu descoperind-o treptat, prin poetul O. Goga. Publicăm - în premieră - studiul elaborat de Ion

Agârbiceanu: «*Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român - ASTRA. Ce a fost? - Ce este? - Ce vrea să fie? Necesitatea din care a răsărit „Astra”*. În anul acesta „Astra” noastră își prăsnuiește 75 de ani de existență, o vârstă venerabilă la care au ajuns puține asociații și întreprinderi românești. S’a spus demult cuvântul puțin măgulitor, cuprinzând însă un dureros adevăr: „**Românul e greu de pornit, că de lăsat se lasă ușor**”. Prin el se arată că multe lucruri bune le începem cu greu, după multe îndemnuri ale oamenilor luminați și însuflețiți și că după ce le începem, le lăsăm baltă în foarte scurtă vreme. Cu alte cuvinte: noi românii nu am avea tăria să urmărim până la desăvârșire o lucrare bună, odată începută. *Vieța de trei sferturi de veac a „Astrii” desminte însă vorba ce ni s’a schimbat în poreclă și munca ei de șaptezeci și cinci de ani ne îndreptățește să spunem: **Lucrurile bine pornite, sănătos întemeiate, cuminte pregătite, românul le duce până la sfârșit***. Lăsăm cu ușurință în baltă începuturile unor acțiuni născute dintr’o însuflețire trecătoare, de-o clipă, sau pe acelea cari nu au rezistat unei critici mai serioase. Suntem un popor lesne înțelegător, care pricepe repede ce se poate și ce nu se poate, ce ne poate fi folositor în adevărat, ori numai la părere. Dovada o avem, în lupta necurmată pe care poporul nostru a purtat-o prin toate veacurile **pentru cele mai mari bunuri naționale: lege, limbă și moșie. El a dat dovadă de statornicie în cele bune**. Înainte cu 75 ani, românii dela apusul Munților părinți și-au dat seama că legea, limba și moșia nu se mai pot apăra numai cu arma în mână și cu traiul deschilinit, izolat, de toate popoarele încunjurătoare, ci mai ales cu **arma cea nouă, a culturii. În revoluțiile lui Horea și Avram Iancu sabia - deși vitează - s’a adeverit neîndestulătoare în lupta pentru drepturile poporului român**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-xxv-romanul-e-greu-de-pornit-critica-de-sine-sa-multumeste-cu-rolul-de-samanator-arma-cea-noua-a-culturii-in-veci-pomenirea-lui-164957.html>

tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-xxv-romanul-e-greu-de-pornit-critica-de-sine-sa-multumeste-cu-rolul-de-samanator-arma-cea-noua-a-culturii-in-veci-po...

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2022-Anul Agârbiceanu (XXV): românul e greu de pornit? - critica de sine! - să mulțumește cu rolul de Sămănător? - arma cea nouă, a culturii! - în veci pomenirea lui?

Marius HALMAGHI 19.06.2022 23:01 158 vizualizari 0 comentarii

AICI, CREATIVITATEA

În: *Tribuna*, 19 iunie 2022